การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น:กรณีศึกษาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

The Participation of People in Local Development Planning: A Case Study of Local Administrative Organizations in Bangban District, Phranakorn Si Ayutthaya Province

อัครวินท์ ศาสนพิทักษ์

สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Email : akarawins@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และ (2) เพื่อศึกษาการจัดการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยอาศัยวิธีวิทยาแบบประสานวิธี โดยเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 395 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากพนักงานวิเคราะห์นโยบายและแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง การได้รับข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง และการเป็นพลเมืองที่ดีอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ปัจจัยมีผลต่อความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ที่ระดับนัยยะสัมพันธ์ทางสถิติที่ .01 วิธีการที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คือ (1) การปรับเปลี่ยนวันเวลาการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านให้เป็นการประชุมนอกเวลาราชการ (2) สนับสนุนให้สิ่งที่ประชาชนเสนอเกิดผลที่เป็นรูปธรรม (3) ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนรับทราบข้อมูลการประชุม (4) จัดบริการสาธารณะพร้อมกับการประชุม (5) ชี้แจงผลงานของท้องถิ่นก่อนการประชุม (6) จัดประชุมประชาคมแบบรวมหมู่ และ (7) การใช้แบบสอบถาม

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, แผนพัฒนาท้องถิ่น, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, อำเภอบางบาล, จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Abstract

The purposes of this study were: (1) to study factors affecting people participation in local development planning and (2) to study the people participation management in local development planning of Local Administrative Organizations (LAOs) in Bangban district, Phanakorn Si Ayutthaya Province. The researcher used a mixed-method research design and employed a questionnaire to collect data from 395 samples. The samples were selected by Stratified Random Sampling Technique (SRS). An in-depth interview was used to collect qualitative data from the policy and planning officers in LAOs.The results of the study showed that there were 3 factors affecting people participation in local development planning. They were the understanding in local development planning which was in a moderate level, information perception of the people in the moderate level, and being the good citizen which was in the high level. The 3 factors caused the people

participation in local development planning with the significant difference .01 The qualitative data highlighted the people participation in local development planning approaches which included: (1) rearranging the meeting time after the office hours, (2) supporting the people suggestion with authenticity, (3) conducting people public relation, (4) arranging the public service with a meeting, (5) presenting local effective outcome ahead of the meeting, (6) organizing the collaborative village meeting, and (7) using the questionnaires.

Keywords: Participation, Local Development Planning, Local Administrative Organizations, Bangban District, Phranakorn Si Ayutthaya Province

วันที่รับบทความ : 26 กุมภาพันธ์ 2562
วันที่แก้ไขบทความ : 26 พฤษภาคม 2562
วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 12 มิถุนายน 2562

1. บทนำ

ภาครัฐเริ่มมีนโยบายในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 เนื่องจากสาระสำคัญในรัฐธรรมนูญมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกระดับทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น [1] โดยในรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 ได้กล่าวถึงคำว่าการมีส่วนร่วมจำนวน 13 ครั้ง รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 กล่าวถึงจำนวน 34 ครั้ง [2] และในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2560 [3] ได้กล่าวถึงคำว่าการมีส่วนร่วมไว้ถึง 22 ครั้ง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในเชิงนโยบายนั้นภาครัฐได้ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมาโดยตลอด ยิ่งไปกว่านั้นพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 [4] ได้รับการบัญญัติขึ้นในลำดับต่อมา โดยกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอน การถ่ายโอนภารกิจ งบประมาณและอัตราบุคลากรทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริงและส่งผลให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการบริหารจัดการภายในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น กล่าวคือจากพระราชบัญญัติดังกล่าวทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำเป็นต้องกำหนดกรอบแนวทางในการบริหารและการพัฒนาขององค์กร กำหนดยุทธศาสตร์ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นระบบให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งต้องมีความครอบคลุมภารกิจด้านการพัฒนาในทุก ๆ ด้านอย่างปราศจากความซ้ำซ้อนทางภารกิจและส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง โดยระบุสาระสำคัญไว้ในมาตรา 16-18 ว่า “อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะนั้นมีขอบเขตภารกิจที่กว้างขวางมากขึ้น” ซึ่งต่อมากระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 [5] โดยกำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นและจัดทำแผนพัฒนาของตนเอง เพื่อสร้างกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการจัดทำแผนต้องมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการรวบรวมปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 นั้นได้มีเจตนารมณ์ให้เกิดการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น โดยระบุไว้ในหมวด 4 ว่าด้วยเรื่องหน้าที่ของปวงชนชาวไทย หมวด 5 ว่าด้วยนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และหมวด 14 ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นไทย อีกทั้งยังกำหนดให้ความสำคัญกับการปกครองตนเองของชุมชนซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยพิจารณาจากมาตรา 78 ซึ่งกล่าวว่า “รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง รวมไปถึงการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและระบบสารสนเทศในท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ” โดยอาศัยแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ได้กำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญ โดยให้จัดทำขึ้นในแต่ละท้องถิ่นเป็นแผนแม่บทในการดำเนินการให้สอดคล้องกับบริบทในแต่ละพื้นที่ โดยระบุไว้ในมาตรา 284 ความว่า “รัฐจะต้องจัดทำกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนในการ

กระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น” ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการต่าง ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญไว้ในมาตรา 87 ในวรรค 1 และวรรค 2 ความว่า “รัฐจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม รวมไปถึงการจัดทำบริการสาธารณะ” รวมทั้งต้องกำหนดวิธีการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกระบวนการดังกล่าว [6]

จากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่างานของลัดดาวรรณ นนปดิ และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์ [7] ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลวัดละมุด จังหวัดนครปฐม ซึ่งพบว่าการรับรู้ข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงอัครวินท์ ศาสน-พิทักษ์ และวิมลรัตน์ ยิ้มละมัย [8] ซึ่งได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลวิเศษไชยชาญ อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง พบว่าระดับการศึกษามีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องดำเนินการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรให้กับประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบภายใต้สภาพแวดล้อมและบริบทของท้องถิ่น ดังนั้น การวางแผนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินกิจกรรมในท้องถิ่น ในขณะเดียวกันท้องถิ่นต้องสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาของประชาชนในท้องถิ่นให้มากที่สุด ภายใต้สภาพบริบทข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยให้ความสนใจศึกษาในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยเลือกพื้นที่ในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพื่อดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

อำเภอบางบาล เป็นหนึ่งใน 16 อำเภอของจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีชื่อเดิมว่า “อำเภอเสนาใน” โดยในปี พ.ศ. 2453 มีการย้ายที่ทำการอำเภอจากอำเภอเสนาในไปอยู่ในตำบลบางบาลและเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอบางบาล ในปี พ.ศ. 2460 [9] ปัจจุบันประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 6 แห่งคือ (1) เทศบาลตำบลบางบาล (2) เทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ (3)องค์การบริหารส่วนตำบลกบเจา (4) องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำเต้า (5) องค์การบริหารส่วนตำบลพระขาว และ (6) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคลัง โดยการวิจัยในครั้งนี้จะนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงข้อเสนอในการจัดทำแผนพัฒนาในระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2 เพื่อศึกษาการจัดการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

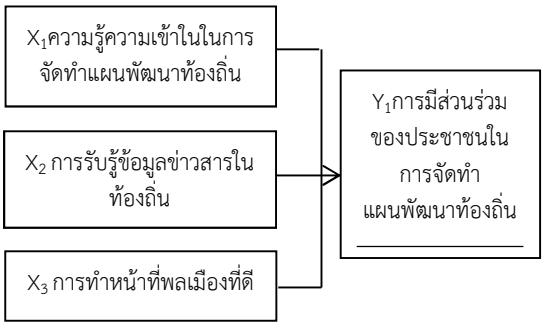
3. วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นกรวิจัยแบบประสานวิธี (Mix Method) โดยอาศัยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามประกอบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

3.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดการวิจัยตามรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3.3 ขอบเขตการวิจัย

ตารางที่ 1 สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง

อปท.	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง
เทศบาลตำบลบางบาล	10,700	123
เทศบาลตำบลมหาพราหมณ์	8,500	98
อบต. กบเจา	2,620	30
อบต. น้ำเต้า	6,020	69
อบต. พระขาว	3,771	45
อบต. บ้านคลัง	2,132	30
รวม	**34,469**	**395**

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยคือประชาชนในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีประชากรทั้งหมด 34,579 คน โดยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตร Taro Yamane [10] กำหนดให้มีค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 395 ตัวอย่าง ทั้งนี้ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling: SRS) เพื่อให้ได้สัดส่วนของประชากรตามสัดส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง จึงทำให้ได้สัดส่วนของประชากรในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามตารางที่ 1

3.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษาจำนวน 35 คน โดยการนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis)หาความเชื่อมั่นรวมโดยใช้วิธีของครอนแบค (Cronbach's Alpha) [11] เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ในการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น ทั้งนี้หลังทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะทำการศึกษา พบว่าแบบสอบถามนี้มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .98 ซึ่งทำให้แบบสอบถามสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ และวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.5.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันโดยจะทำการทดสอบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

3.6 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยในครั้งนี้ให้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาถึงวิธีการจัดการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในองค์การปกครองท้องถิ่น โดยอาศัยเครื่องมือวิจัยคือการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยหาผู้ให้ข้อมูลหลัก (Focal person) คือพนักงานวิเคราะห์นโยบายและแผนผู้ทำงานด้านนโยบายและแผน หรือผู้ที่จัดทำการประชุมประชาคมหมู่บ้าน จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ละ 1 คน รวม 6 คน เพื่อให้ทราบวิธีการหรือแนวทางปฏิบัติในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

4. ผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 395 คนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 60 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 40 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.10 รองลงมามีช่วงอายุระหว่าง 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.50 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคิดเป็นร้อยละ 54.40 ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 21.80 รองลงมาอนุปริญญาคิดเป็นร้อยละ 20.50 สำหรับการประกอบอาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 31.60 รองลงมาเป็นพนักงานของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 15.70 กลุ่มตัวอย่าง มีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท/เดือนคิดเป็นร้อยละ 33.20 รองลงมามีรายได้ระหว่าง 10,001–15,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 26.10 นอกจากนี้ พบว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ใน

พื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.70 รองลงมามีระยะเวลา 11-20 ปี

4.2 ปัจจัยของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

จากตารางที่ 2 ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีต่อด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =2.80,S.D.=1.05) ส่วนด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.31,S.D.=1.11) และด้านการเป็นพลเมืองที่ดีอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.00,S.D.=1.05)โดยภาพรวมปัจจัยที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.37, S.D.=1.30)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ปัจจัยที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	2.80	1.05	ปานกลาง
ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน	3.31	1.11	ปานกลาง
ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี	4.00	1.73	มาก
รวม	3.37	1.30	ปานกลาง

4.3 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ตารางที่ 3 ระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. ท่านได้เข้าร่วมในการประชุมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	2.70	1.22	บางครั้ง
2. ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของท้องถิ่น	2.66	1.21	บางครั้ง
3. ท่านได้เข้าร่วมประชุมเมื่อโครงการมีผลกระทบต่อประชาชน	2.65	1.20	บางครั้ง
4. ท่านได้ร่วมกำหนดประเด็นหลักการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา	2.55	1.17	นานๆ ครั้ง
5. ปัญหาของท่านนั้น ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอแผนพัฒนาท้องถิ่น	2.61	1.21	บางครั้ง
รวม	**2.63**	**1.20**	**บางครั้ง**

จากตารางที่ 3 พบว่าประชาชนในพื้นที่อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาเพียงบางครั้งเท่านั้น ($\bar{x}$ =2.63,S.D.=1.20) ซึ่งหากพิจารณาข้อมูลเป็นรายข้อนั้นจะทราบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกระบวนการประชุมเพื่อจัดทำแผนและเสนอความต้องการของท้องถิ่นเพียงบางครั้ง($\bar{x}$ = 2.70, S.D. = 1.22)ประชาชนได้เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของท้องถิ่นเพียงบางครั้ง ($\bar{x}$ = 2.66, S.D. = 1.21) ประชาชนได้เข้าร่วมประชุมเมื่อโครงการมีผลกระทบต่อประชาชนเพียงบางครั้ง($\bar{x}$ = 2.65, S.D. = 1.22) ประชาชนได้ร่วมกำหนดประเด็นหลักการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในนาน ๆ ครั้ง ($\bar{x}$ = 2.55, S.D. = 1.17) และปัญหาของประชาชน ๆ ได้มีส่วนร่วมในการเสนอแผนพัฒนาท้องถิ่นเพียงบางครั้ง ($\bar{x}$= 2.61, S.D. = 1.21) โดยภาพรวมแล้วการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับบางครั้งเท่านั้น ($\bar{x}$ = 2.63, S.D. = 1.20)

4.4 การจัดการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์บุคลากรท้องถิ่นพบว่าประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นค่อยข้างน้อยซึ่งเป็นปัญหาเดียวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อื่น ๆ ประสบเช่นเดียวกัน โดยสาเหตุของปัญหาเหล่านี้มาจากการดำเนินการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านจัดขึ้นในวันและเวลาราชการ ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตการประกอบอาชีพของประชาชน ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการในท้องถิ่นได้

อย่างไรก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งได้พยายามหากลวิธีหรือแนวทางการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น โดยจัดกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ เช่น การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ หรือการจัดประชุมประชาคมนอกเวลาราชการ หรือการจัดบริการสาธารณะควบคู่ไปกับการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เป็นต้น แต่กิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นก็ยังไม่เป็นผลเท่าที่ควร กล่าวคือ จำนวนผู้มาเข้าร่วมการประชุมประชาคมยังคงน้อยอยู่ การจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านไม่สามารถทำได้เต็มรูปแบบเพราะมีจำนวนหมู่บ้านที่มาก ทำให้บางหมู่บ้านต้องจัดประชุมประชาคมในวันและเวลาราชการตามเดิม

4.5 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

4.5.1 ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ระดับนัยยะความสัมพันธ์ทางสถิติที่ .728

4.5.2 การได้รับข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ระดับนัยยะความสัมพันธ์ทางสถิติที่ .464

4.5.3 การเป็นพลเมืองที่ดีมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ระดับนัยยะความสัมพันธ์ทางสถิติที่ .225

5. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถอภิปรายผลดังต่อไปนี้

5.1 ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในระดับปานกลาง ซึ่งรวมถึงการศึกษาค้นคว้าความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการจัดทำแผน ตลอดจนการนำความรู้ ความเข้าใจไปประยุกต์เพื่อใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยในภาพรวมประชาชนเห็นว่าความรู้ความข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นปัจจัยในการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในระดับปานกลาง

5.2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และเห็นว่าการเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารขึ้นอยู่กับความสนใจ เพื่อนำมาแก้ไขปัญหาหรือสนองความต้องการของคนในพื้นที่ ในระดับมาก อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนหนึ่งเห็นว่าสภาพอารมณ์ของผู้สื่อสารเป็นอุปสรรคต่อข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งเห็นว่าบุคคลที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารมากจะเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและเป็นคนที่ทันสมัย และเห็นว่าผู้รับข้อมูลข่าวสารมีวิธีการในการรับรู้แตกต่างกันในระดับปานกลาง โดยในภาพรวมประชาชนเห็นว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยในการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในระดับปานกลาง

5.3 การเป็นพลเมืองที่ดี

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนาและจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ในระดับมากที่สุด มีหลักการแห่งประชาธิปไตยเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต มีความเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ช่วยสอดส่องดูแลความสงบเรียบร้อยแทนหน่วยงานของรัฐและพิทักษ์รักษากฎหมายในระดับมากโดยในภาพรวมประชาชนเห็นว่าการเป็นพลเมืองที่ดีเป็นปัจจัยในการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในระดับมาก

5.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในบางครั้ง กล่าวคือประชาชนเข้าร่วมประชุม ร่วมเสนอปัญหา เข้าร่วมประชุมเฉพาะเมื่อมีโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน และประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแผนพัฒนาท้องถิ่นในบางครั้งเท่านั้น นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าประชาชนร่วมกำหนดประเด็นหลักการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหานาน ๆ ครั้ง

6. สรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปและข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

6.1.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แสดงให้เห็นว่า (1) ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (2) การเป็นพลเมืองที่ดี และ (3) การได้รับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ลัดดาวรรณ นนปดิ และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์ [7] และอัครวินท์ ศาสนพิทักษ์ และวิมล รันต์ ยิ้มละมัย [8] ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรมีกิจกรรมส่งเสริมต่าง ๆ เช่น การจัดประชุมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หรือการจัดอบรมการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดี เป็นต้น

6.1.2 จากผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพพบว่าการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนรับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยมีผลต่อการโน้นน้าวใจให้ประชาชนมาเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยรูปแบบในการประชาสัมพันธ์อาจทำได้หลากหลายวิธี เช่น การใช้เสียงตามสาย การติดป้ายประกาศ หรือการส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชน เป็นต้น

6.1.3 จากข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีกลวิธีหรือรูปแบบในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน จากสภาพทางสังคมที่มีลักษณะเป็นชุมชนเมืองที่ประชาชนต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่ ทำให้เกิดความไม่สะดวกหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านในวันและเวลาราชการ ดังนั้นจึงควรจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านในวันและเวลานอกราชการ เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วฤทธิ์ สารฤทธิคาม [12] ที่ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลดอนงัว จังหวัดมหาสารคาม ที่พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางในหลายรูปแบบ

6.1.4 ผลการวิจัยพบว่าความตระหนักถึงการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ช่วยส่งเสริมทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ กล่าวคือเมื่อประชาชนเห็นว่าสิ่งที่ตนไปนำเสนอในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านในครั้งที่แล้วได้รับการหยิบยกขึ้นมาจัดทำเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นจริง จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเข้าร่วมประชุมในครั้งต่อ ๆ ไป ซึ่งสอดคล้องกับงานของ กมล เข็มนาจิตร์ [13] ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยพบว่าปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นคือความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรให้ความสนใจในสิ่งที่ประชาชนเสมอ และนำข้อเสนอหรือนโยบายไปสู่การปฏิบัติในลักษณะโครงการหรือกิจกรรมให้มากที่สุด

6.1.5 กลวิธีการอื่น ๆ ที่อาจนำไปสู่การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เช่น การจัดทำแบบสอบถาม การจัดบริการสาธารณะควบคู่กับการประชุมประชาคมหมู่บ้าน อาจเป็นวิธีการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสมของบริบทในแต่ละพื้นที่

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะกรณีการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรจะมีการศึกษาให้ครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น การดำเนินงาน การตรวจสอบและติดตามประเมินผลต่อแผนพัฒนาท้องถิ่น

6.2.2 การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครรีอยุธยา เท่านั้น ซึ่งไม่อาจนำไปอ้างอิงกับเขตพื้นที่อื่นได้ เนื่องจากอาจมีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรขยายเขตพื้นที่ให้มีความกว้างมากขึ้น เพื่อให้ผลการศึกษาวิจัยเกิดประโยชน์ต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่อื่นด้วย

7. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ประจำปี 2558 ซึ่งผู้วิจัยต้องขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

8. เอกสารอ้างอิง

[1] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, สนพ. นิติธรรม

[2] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

[3] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

[4] พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542. (2 ก.พ. 2561) สืบค้นจากhttps://docs.google.com/file/d/0B0QqZeoMeRdmUTBmTGJ1NVVxczA/edit.

[5] สถาบันพระปกเกล้า. ระเบียบการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548. (11 มค. 61). สืบค้นจาก http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ระเบียบการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548.

[6] ฝ่ายวิชาการสำนักพิมพ์เดอะบุคส์, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 1 และ 2 พ.ศ. 2554, 2554.

[7] ลัดดาวรรณ นนปดิ และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์, "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลวัดละมุด อำเภอนครชัย-ศรี จังหวัดนครปฐม," วารสารบริหารปกครอง (Governance Journal)., ปีที่ 5, ฉบับที่ 2, หน้า 289 -305, 2559.

[8] อัครวินท์ ศาสนพิทักษ์ และวิมลรัตน์ ยิ้มละมัย,“การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลวิเศษไชยชาญ อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง,” เอกสารประกอบการประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติครั้งที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, หน้า 135-145, 2561.

[9] กรมส่งเสริมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (25 ธ.ค. 2560). สืบค้นจาก http://www.amphoe.com/ menu.php?mid=1&am=368&pv=31.

[10] ธีรวุฒิ เอกะกุล, ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2549.

[11] กัลยา วานิชย์บัญชา, การใช้ SPSS for Window ในการวิเคราะห์ข้อมูล, พิมพ์ครั้งที่7: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

[12] วฤทธิ์ สารฤทธิคาม, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลดวนงัว จังหวัดมหาสารคาม,” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2553.

[13] กมล เข็มนาจิตร์, "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์," วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี., ปีที่ 8, ฉบับที่ 17, หน้า 80-89, 2557.